

bodies, the order of their formation and activity, as well as the rights and obligations of citizens in relation to municipal entities.

It is noted that the public-law nature of this branch of law implies a close connection of municipal law with administrative and constitutional law. After all, local self-government bodies closely interact with state authorities in the course of their activities to address the needs of a specific community. At the same time, it was emphasized that the understanding of municipal law as an independent branch of law is a key aspect in the promotion of European integration processes, because the European community puts forward to Ukraine one of the basic conditions for building an effective and independent system of local self-government bodies.

It is argued that the system of municipal law is a combination of municipal legal norms and institutions, which are located in a certain sequence and hierarchy depending on their importance and role in the regulatory and legal regulation of municipal relations. Given the definition proposed above, the key structural elements of the system of municipal law are: municipal legal norms and institutions. An approach is proposed, according to which the legal culture is understood as the primary element of the legal system in view of its system-forming, end-to-end character in relation to both the principles of law and the norms of law.

It was noted that municipal law in today's conditions is an extremely important branch of law, the effectiveness of which depends on: first, the effectiveness of the completion of the municipal reform; secondly, the work of local self-government bodies, and therefore the implementation of state policy in the relevant sphere. That is why an important task of the legislator is to create the necessary conditions for the uninterrupted and high-quality functioning of all institutions of municipal law.

Keywords: municipal law, local self-government, legal system, legal institute.

DOI: 10.33766/2524-0323.103.94-112

УДК: 349.2(045)

Кравченко І. М., кандидат юридичних наук, доцент, адвокат, завідувач кафедри правосуддя Луганського навчально-наукового інституту імені Е.О. Дідоренка Донецького державного університету внутрішніх справ (м. Івано-Франківськ, Україна)

e-mail: inkravchenko2017@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3082-4970>

ЩОДО КЛАСИФІКАЦІЇ ВИДІВ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКА

У статті розглянуто проблему визначення видів особистих немайнових прав працівника, які за своїм змістом є й окремим структурним утворенням, і структурним базовим елементом, як окремої групи (класу) системи особистих немайнових благ фізичної особи, так і в загальній системі прав людини. Поступовий розвиток людини як особистості та, як наслідок, зростання рівня її самооцінки, під впливом міжнародних європейських стандартів особистого та суспільного життя, обумовлює появу і її нових особистих немайнових прав під час трудової діяльності. Сутність і зміст будь-яких со-

ціальних, правових явищ, якими є особисті немайнові права працівників, як відповідні правові цінності, повною мірою може розкритись тільки завдяки використанню методу їх класифікації, тобто шляхом дослідження об'єктивних ознак, що їм характерні. У дослідженні актуальних проблем особистих немайнових прав працівників вкрай важливим є питання визначення їх структурованості, як певного системного утворення та окремої групи в загальній системі трудових прав, що б відображала та забезпечувала їх внутрішню диференціацію та зовнішню єдність. На підставі аналізу норм національного та перспективного законодавств, а також досягнень наукової думки в статті надано правову характеристику поняття «класифікація видів особистих немайнових прав працівника» в процесі його трудової діяльності. Вивчено питання можливості нормативного визначення та закріплення класифікації особистих немайнових прав працівника під час виконання ними своїх трудових функцій. Наукова новизна публікації полягає в тому, що питання систематизації та/або класифікації особистих немайнових прав працівника комплексно досліджено, з огляду на класи (типи) їх видів, відповідно до вимог національного цивільного і трудового законодавств та згідно з науковими дослідженнями.

Ключові слова: роботодавець, найманий працівник, трудовий договір, особисті немайнові права працівника, особисті нематеріальні блага, правові цінності, види особистих немайнових прав працівника, класифікація особистих немайнових прав працівника, система особистих немайнових прав працівника.

Постановка проблеми. Стрімкий технологічний прогрес, й особливо розвиток цифрових технологій, поява нових форм та розвиток трудових відносин, а також життєво небезпечні явища й загрози для суспільства неминуче призводять до появи і нових викликів для прав людини, включаючи трудові, адже правове регулювання, як правило, стосується вже існуючих відносин і не розраховане на появу її нових форм у швидко змінних сучасних соціальних процесах [1, с. 83]. Водночас, враховуючи поступовий розвиток людини як особистості та, як наслідок, зростання рівня її самооцінки, під впливом міжнародних, перш за все, європейських стандартів особистого та суспільного життя, з'являються і її нові особисті немайнові права під час трудової діяльності. Але сутність і зміст будь-яких соціальних, правових явищ, якими є особисті немайнові права працівників, як відповідні правові цінності, повною мірою може розкритись тільки завдяки використанню методу їх класифікації, тобто шляхом дослідження об'єктивних ознак, що їм характерні.

Отже, у дослідженні проблем особистих немайнових прав працівників, вбачається, цілком логічним та вкрай важливим є питання визначення їх структурованості, як певного системного утворення та окремої групи в загальній системі трудових прав, що б відображала та забезпечувала їх внутрішню диференціацію та зовнішню єдність. Зазначена сукупність (група) прав, як і будь-яке інше складне системне утворення, містить численні елементи та їх види, які об'єднуються за певними критеріями в окремі підсистеми (підгрупи).

Класифікація особистих немайнових прав працівників має теоретичне та прикладне значення, бо необхідна як для їх ґрунтовного всебічного наукового дослідження та виявлення їх характерних ознак, що сприяє удосконаленню трудового законодавства, так і для обрання ефективних способів їх захисту. Це так

само створить можливість подальшого розвитку науки трудового права та відповідної навчальної дисципліни щодо вивчення здобувачами системи особистих немайнових прав працівників у закладах вищої освіти.

Проте, як видається, зазначена структура (система) особистих немайнових прав працівників, включаючи класифікацію їх видів, не має, ані свого національного законодавчого закріплення, ані завершеного характеру доктринальних розробок щодо ґрунтовної теорії, яка б дозволяла виокремити, систематизувати та класифікувати особисті немайнові права працівників, що підлягають правому регулюванню та захисту нормами трудового права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правова природа та система немайнових прав фізичних осіб, загальні засади й різні аспекти їх правового регулювання та систематизації є об'єктами наукових досліджень і живих дискусій серед, перш за все, учених-цивілістів досить тривалий час. Це, зокрема, вітчизняні дисертаційні дослідження і публікації таких учених, як Ч. Н. Азімов, І. А. Безклубий, В. І. Бобрик, Д. В. Боброва, Т. В. Боднар, В. І. Борисова, С. Б. Булеца, О. В. Григоренко, О. В. Дзера, А. С. Довгерт, Н. О. Давидова, А. О. Дутко, І. В. Жилінкова, В. І. Кисіль, Н. О. Коротка, В. М. Коссака, О. В. Кохановська, О. Д. Крупчан, Н. С. Кузнєцова, І. М. Кучеренко, Б. К. Левківський, В. В. Луць, Л. В. Малюга, Р. А. Майданик, Л. В. Малюга, В. Ф. Маслов, Г. К. Матвеев, О. О. Мережко, О. А. Мірошніченко, М. М. Мікуліна, Е. Е. Мухамедова, О. А. Підопригора, О. О. Підопригора, О. О. Пунда, О. А. Пушкін, З. В. Ромовська, М. М. Сібільов, В. С. Синенко, І. В. Спасибо-Фатєєва, Р. О. Стефанчук, Є. О. Харитонов, С. І. Чорнооченко, Я. М. Шевченко, Р. Б. Шишка, Л. В. Федюк, Ю. М. Юркевич і т.ін. Серед учених-дослідників проблем трудового права з питання особистих немайнових прав працівників, перш за все, варто виділити вітчизняні дисертаційне дослідження І. В. Лагутіної [32] і публікації С. В. Вишневецької [31], М. І. Іншина, М. В. Лушнікової, Г. І. Чанишевої, Р. І. Чанишева [33], О. М. Ярошенка та багатьох інших. Наукові здобутки авторів дали ґрунтовний матеріал для розуміння теоретичних основ змісту та класифікації видів особистих немайнових трудових прав працівників.

Водночас, необхідність формулювання конкретних пропозицій щодо удосконалення чинного трудового законодавства (саме через відсутність нормативного визначення) та подальшого наукового обговорення проблем формування системи особистих немайнових прав працівників й обумовлюють актуальність дослідження цього питання.

Формулювання цілей. Метою статті є: (1) дослідження поняття «класифікація», як системи підпорядкованих за певною ознакою понять (видів, класів), у галузі особистих немайнових прав людини в процесі її трудової діяльності; (2) встановлення актуальності, а відтак, можливості нормативного закріплення структури (системи) особистих немайнових прав працівників, включаючи класифікацію їх видів; (3) подальший розвиток теорії трудового права щодо особистих немайнових трудових прав людини.

Виклад основного матеріалу. Вочевидь, права працівників, що виникають із приводу їх особистих нематеріальних благ, які забезпечуються правом (правові цінності) і є істотно значущими для них, мають характерні для них ознаки, властивості та риси. Отже, саме ця специфічність і є підставою для класифікації (певної систематизації) видів зазначених прав працівників. Через класифікацію особистих немайнових прав працівників можна з більшою повнотою розкрити їх зміст і призначення.

Важко не погодитись з О. С. Адамовою, яка вважає, що метою класифікаційної діяльності у правовій сфері виступає підвищення ефективності правового регулювання шляхом розподілу, угруповання регульованих громадських стосунків за необхідною ознакою в найбільш доцільні групи [2, с. 21].

Крім того, як справедливо зазначає І. В. Кравцов, дослідження класифікації правових цінностей є необхідним для пізнання всієї широти застосування поняття цінності в праві та встановлення співвідношення між різними правовими цінностями в кожному окремому випадку, практичній ситуації, створеній правовідносинами, і саме наукова класифікація фіксує закономірні зв'язки між класами об'єктів із метою визначення місця певного об'єкта, наприклад, правових цінностей, у системі, як вказує на його властивості [3, с. 52].

Але, задля розуміння визначеної проблематики, як вбачається, слід визначитись зі змістом та співвідношенням таких понять, як «вид», «тип», «група», «клас», «класифікація». На перший погляд, здається, що найпростішим є саме розуміння та формулювання (визначення) зазначених усталених понять, які і є основою сучасної систематизації певних правових явищ. Здається, навіщо взагалі звертатись до таких очевидних понять. Проте, великий досвід будь-якої науки свідчить, що чим прискіпливіше та ґрунтовніше намагається проникнути в сутність певного соціального явища, тим іноді важче дати йому однозначне визначення (сформулювати його поняття).

Водночас саме «поняття» (від англ. *concept/ion*; лат. *conceptio* дослівно означає «з/разом+хапання» або ж «схоплення») [4], як форма логічного мислення, нібито «схоплює» найголовніше, тобто відображає всі істотні (суттєві) ознаки, зв'язки, співвідношення і взаємозв'язок соціальних явищ у їх суперечності й розвитку, але які є важливими у відповідному аспекті, узагальнює, виокремлює явища деякого класу (типу) за визначеними загальними і в сукупності специфічними для них ознаками. Обсяг поняття це кількість певних явищ, яким характерна та чи інша ознака. Саме обсяг становить зміст певного поняття і складає коло відповідних соціальних явищ, на котрі поширюється дане поняття, тобто характеризує зміст цього поняття [5, с. 137, 147].

Юридичні поняття – це поняття, що відображають юридичні властивості, якості та відносини явищ, тобто такі ознаки, які мають значення саме для юридичної діяльності [6, с. 70, 85]. Згідно з юридичною логікою, саме «поняття» відображає такі ознаки певної множинності (сукупності) особистих немайнових прав працівника, які, по-перше, характерні для кожної одиниці цієї множини, по-друге, розкривають сутність цієї одиниці та всієї множини загалом і, по-третє, сукупно відмежовують цю множину від будь-якої іншої [6, с. 70-71].

Будь-які юридичні поняття характеризуються, перш за все, їх змістом, що становить сукупність суттєвих (істотних) ознак, якими володіють соціальні явища і відображаються цим поняттям. Причому, обсяг і зміст поняття перебувають в обернено пропорційній залежності. Тобто, зі збільшенням обсягу зміст поняття зменшується, зі зменшенням – збільшується [7, с. 63-64]. Отже, саме поняття відображає певну множинність (сукупність, клас тощо) особистих немайнових прав працівників у їх загальних та суттєвих ознаках.

Терміни «вид», «тип», «род», «група», «клас», «класифікація» у контексті особистих немайнових прав працівника і є саме такими юридичними поняттями. Беззаперечно, сучасні вітчизняні енциклопедії та словники дають якнайповніші і найбільш точні формулювання цих понять. Як зазначав ще у квітні 1956 року М. Т. Рильський: «Не бійтесь заглядати у словник: Це пишний яр, а не сумне провалля...» [8].

Так, «вид» (від грец. *είδος*; лат. *species*; фр. *espèce*) вважається різновидом, типом у ряді явищ або підрозділом, що об'єднує ряд явищ за спільними ознаками і входить до складу загального вищого розділу [9, с. 381]. У формальній логіці поняття «вид» характеризує відношення між класами різного обсягу і використовуються як одиниці класифікації, а їх зв'язки виступають принципом упорядкування класифікаційних систем та основою ряду логічних процедур [10, с. 79].

Заразом визначальним для розуміння поняття «класифікація» є поняття «клас» (від лат. *classis*); це сукупність явищ, що мають спільні істотні ознаки, однакові якості; розряд, підрозділ; розглядається як єдине ціле [11, с. 174]. Отже, клас – це сукупність соціальних явищ, що володіють деякими ознаками спільності. А явища, що утворюють певний клас, вважається його елементами. За деякими уявленнями, вищим (ширшим) від класу класифікаційним рівнем є поняття «тип». Тож «тип» (від грец. *τύπος*) – вид, рід, різновидність чого-небудь [12, с. 1898] або зразок, модель, форма, яким відповідає певна група понять, явищ [13, с. 116], або форма, яка становить основу низки розхожих чи споріднених індивідів; екземпляр або зразок, який найкраще представляє вид чи рід; одиниця розчленовування досліджуваної реальності в топології.

Типологія (від грец. *τοπος* – місце; *λογος* – слово, вчення) – вид наукової систематизації, класифікації чогось за спільними ознаками за допомогою абстрактних теоретичних моделей (типів), у яких фіксуються найважливіші структурні або функціональні особливості досліджуваних об'єктів [10, с. 79, 638]. Отже, як вбачається, типологія – це класифікація явищ за суттєвими (істотними) ознаками.

Водночас, на думку Л. А. Луць, класифікація застосовується тоді, коли є потреба в отриманні знань лише щодо певної сторони об'єкта, а не цілісних знань про нього. І хоча це два споріднених прийоми пізнання, вони є відносно самостійними, бо, за визначенням науковця, поділ, при якому опис класів здійснено через ознаки, що використані при їх побудові, називається типологією (типологічним групуванням), але якщо при цьому встановлюються відповідні форми, теоретичні зв'язки між різними сторонами системи, що вивчається, її називають

класифікацією. Тож, типологізація є прямим продовженням класифікації, згідно з якою поділяються групи різнорідних об'єктів до того часу, доки не доходить до рівня якісної однорідності, на якому розташовані модифікаційні ряди (сукупність однотипних об'єктів) [14, с. 15]. А за визначенням Д. В. Лук'янова, саме типологія дає цілісні знання про об'єкт, розкриває його системоутворювальні зв'язки, суттєві ознаки та риси всієї системи, а класифікація не дає змоги виявити закономірності співвідношення різних класифікаційних площин, оскільки кожна з них є повністю автономною [15, с. 56].

Узагальнюючи дослідження з цієї проблематики, О. І. Міневич зазначає, що співвідношення типологізації та класифікації полягає в тому, що перша, порівняно з класифікацією, виступає вищою формою узагальнення, яка формує цілісне уявлення про досліджуваний об'єкт, а друга є способом розподілу явищ на класи (групи) за спільними ознаками, при цьому кожен клас займає відносно інших чітко визначене місце [16, с. 80-81].

Отже, за сталою думкою вітчизняних науковців, класифікацією соціальних явищ визнається поділ на підставі певних ознак (властивостей) обсягу їх поняття на види, групи (класи) чи інші класифікаційні множини, а типологізацією вважається процес групування цих соціальних явищ, як відповідних систем, на основі певних критеріїв у теоретичну модель (тип).

Цілком погоджуємось з обґрунтованою позицією зазначених вітчизняних науковців, що класифікацію та типологію можна вважати, хоч і спорідненими, але самостійними методами наукового пізнання, однак, на нашу думку, це суттєво не впливає на поділ за певними ознаками обсягу поняття «особисті немайнові права працівника» на види, групи (класи) чи інші класифікаційні множини, бо для позначення самого процесу типологічного угруповання (типології) цих соціальних явищ найчастіше застосовується саме термін «класифікація».

Отже, поняття «вид» і «тип», як вбачається, є подібними за змістом та обсягом. Певні явища відповідних понять «вид» та/або «тип» одночасно включаються до кола явищ ширшого поняття (роду, розділу, класу тощо) і виокремлюються серед них у вигляді відмітних ознак (ті, що притаманні тільки одному конкретному явищу й відрізняють його від усіх інших), сукупність яких і утворює видову специфічну відмінність.

Законодавець нормативно передбачив саме поняття «вид», а не «тип». Тож вид є єдиною нижчою нормативно визначеною одиницею класифікації особистих немайнових прав фізичної особи, які мають однакові ознаки, і входить до складу вищої одиниці – певної групи (розділу, класу тощо) видів.

Поняття «група» означає сукупність (множину) явищ, внутрішньо об'єднаних на основі спільності, подібності властивостей, ознак тощо [17]. Отже, вища одиниця класифікації певної групи прав фізичної особи, умовно назовемо її «клас», являє щось спільне в особистих немайнових правах, що становлять його види, а вид – особливе (специфічне) в межах цього класу.

Так у ст. 270 Цивільного кодексу України наводиться тільки приблизний (орієнтовний) перелік *найважливіших видів* особистих нематеріальних благ, що передбачені Конституцією України (поряд з іншими це право на життя, право

на охорону здоров'я, право на свободу та особисту недоторканність, право на недоторканність особистого життя, право на повагу до гідності та честі, право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, право на недоторканність житла, право на вільний вибір місця проживання та на свободу пересування, право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості тощо). Ба більше, перелік особистих немайнових прав фізичної особи, які встановлені Конституцією України, ЦК України та іншим законом, не є вичерпним, бо законами можуть бути передбачені й інші права. Главами 21 та 22 ЦК України законодавець навіть дещо класифікував ці види, розділив їх на дві групи, а саме «особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи» та «особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи» [18].

Водночас, за обсягом та змістом види, як категорії формальної логіки, що виражають відносини між класами (зокрема обсягами понять), посідають середнє місце між більш загальним (родовим) та індивідуальними поняттями [19]. Тож постає логічне питання, наприклад, «право на недоторканність особистого життя» та/або «право на повагу до гідності та честі» особи, як соціальні явища, це видові чи індивідуальні поняття? Тобто, кожне з цих явищ – це окреме юридичне поняття чи сукупність індивідуальних понять? Законодавець визначає їх саме як види.

Отже, було б цілком логічним припустити, що, наприклад, право на недоторканність особистого життя (право на приватність), як вид особистих немайнових прав працівника, це сукупність (мікрогрупа) певних юридичних індивідуальних понять (право на особистість та автономність; право на конфіденційність; право на усамітнення; право на можливість обмежити доступ інших осіб до персональної інформації про себе тощо), які охоплюють область приватного життя працівника, включаючи право не стати об'єктом несанкціонованого втручання у своє особисте життя з боку роботодавця.

Тож кожний вид особистих немайнових прав працівника за своїм змістом є окремим структурним утворенням (від лат. *structūra*, англ. *structure*, нім. *Struktur* – побудова, розміщення; характеристика складу цілого; певні взаєморозміщення та функціональний взаємозв'язок складових частин, внутрішня будова) [20, с. 1405], і структурним базовим елементом, як окремої групи (класу) системи особистих немайнових прав фізичної особи, так і в загальній системі прав людини. Серед класичних понять виділяють такі визначення, у яких саме видова відмінність зазначається як певний спосіб виникнення (побудови) соціального явища, що визначається, і як підстава їх класифікації.

Отже, слід визначитись із розумінням самого поняття «класифікація». Так у формальній логіці «класифікація» (від лат. «*clasis*» – розряд і «*facere*» – роблю) – це: (1) особливий випадок застосування логічної операції поділу об'єму поняття, що є певною сукупністю поділів (поділ деякого класу на види, поділ цих видів тощо); (2) багатогрупінчастий, послідовний поділ обсягу поняття з метою систематизації, поглиблення й отримання нових знань щодо членів поділу. Результатом класифікації є система співпорядкованих понять: подільне поняття є

родом, а нові поняття (члени поділу) є видами цього роду, видами видів тощо [10, с. 283]. За філософським словником, класифікація – це розбивання множини будь-яких об'єктів (елементів) на групи (підмножини), а кожна група так само може бути поділена аналогічним чином на підмножини [21, с. 283-284].

Отже, терміном «класифікація» охоплюється процес рознесення множини будь-яких об'єктів (елементів) за класами та їх найбільш суттєвими ознаками, хоча, як видається, точніше цей процес відповідає терміну «класифікування». Водночас за визначенням О. О. Пунди, під класифікацією розуміють систему підпорядкованих за певною ознакою понять (класів) у певній галузі знань або діяльності людини, використовувану як засіб для встановлення взаємозв'язків між цими поняттями (класами), яка сприяє більш цілісному теоретичному та практичному сприйняттю явища правового характеру загалом [22, с. 53-54]. Як зазначає Л. Р. Наливайко, класифікація допомагає дослідити природу певного явища, так звані внутрішні та зовнішні властивості, що й забезпечують його буття, існування в системі різноманітних категорій, здійснення ним певних функцій [23, с. 236].

Концепції та підходи щодо класифікації правових явищ, представлені у юридичній науці. До того ж уявлення про її роль у процесі пізнання постійно змінюється. Так, досліджуючи питання правової класифікації, О. С. Адамова зазначає, що поділ правових понять спирається на наступні правила: в одній і тій же класифікації необхідно застосовувати одну й ту ж підставу; обсяг членів класифікації повинен дорівнювати подільному поняттю; члени класифікації мають взаємно виключати один одного за обсягом; підрозділ на класи мусить бути безперервним; підстава поділу має бути ясною. А однією з головних умов будь-якої класифікації є вибір правильного критерію (підстави), за допомогою якого в категорій і класів залишаються всі сутнісні ознаки основного явища, але й з'являються інші, що відрізняють їх від наступних [24, с. 23]. Одночасно важко не погодитись із твердженням Л. Р. Наливайко, що вибір системи класифікації диктується змістовними міркуваннями та не може зводитись до простої угоди з міркувань зручності, а правильна класифікація повинна задовольняти такі формальні вимоги: (1) підмножини, на які розділено множину, не повинні перетинатися (містити спільні елементи); (2) у сумі підмножини мають дати вихідну множину класифікованих об'єктів; (3) кожен елемент повинен входити до якогось одного класу; (4) поділ множини на групи має здійснюватися за конкретною ознакою [23, с. 236].

Враховуючи, що класифікація вважається видом логічного прийому юридичної техніки (певним видом поділу), вона має відповідати всім правилам, розробленим формальною логікою, а відтак і юридичною логікою.

Так класифікування, як операція поділу, має наукову та практичну цінність і передбачає дотримання певних правил, а саме: (1) для поділу кожного окремого виду понять повинна бути одна підстава; (2) пов'язаність із попередньою вимогою взаємного виключення членів поділу; (3) поділ поняття має бути спільномірним, коли обсяг усіх елементів поділу дорівнює обсягу діленого по-

няття; (4) поділ має бути послідовним, безперервним, коли елементи поділу перебувають у такому відношенні до поняття, що ділиться, як вид до роду. Враховуючи, що поділ є основою класифікації правових понять, що використовуються у юридичних науках і законах, порушення цих правил може призвести до помилкового висновку [6, с. 96-97].

Отже, класифікацією явищ можна вважати різновидом їх групування за подібностями та відмінностями, що оперує з класами і задовольняє всім логічним правилам розподілу обсягу певних понять. Класифікація визначається: (1) побудованістю за єдиним критерієм розподілу (єдиною підставою); (2) ієрархією (застосуванням до всієї множини явищ єдиної шкали розподілу її елементів за визначеними рангами); (3) виключенням потрапляння будь-якого виду явища відразу у два однопорядкові класи; (4) охопленням кожним класом явищ усіх його підкласів; (5) охопленням всіма класами всієї множини (сукупності) явищ.

Водночас М. І. Любченко зазначав, що, виявляючи істотні спільні й відмінні риси між явищами, класифікації дозволяють міркувати про їх властивості та місце в самій класифікації, і бувають природними або допоміжними (штучними). Якщо підставою для поділу явищ на класи слугує певна зовнішня ознака – це штучна (допоміжна) класифікація, яка дозволяє більш легко і швидко віднайти певне явище серед інших, але не дає можливості стверджувати будь-що про його властивості. Підставою ж природної класифікації є істотні ознаки явищ, що упорядковуються, з яких і випливають їх похідні властивості, а відтак, саме вона приводить ці явища в систему, бо містить найбільш важливу інформацію про них [25, с. 61].

Отже, аби уникнути помилкових висновків щодо системи класифікації видів особистих немайнових прав працівників, слід визначитись із критеріями (конкретними суттєвими ознаками) логічної операції їх поділу. Як слушно зазначає О. О. Пунда, класифікація особистих немайнових прав фізичних осіб передусім спрямована на конкретизацію змісту її окремих елементів, водночас, залишається досі актуальною і викликає численні дискусії [22, с. 55].

Особисті немайнові права належать тільки певній особі, і тільки вона вирішує, як слід розпоряджатися ними з урахуванням обмежень, установлених законом. Зазначені права необхідні для нормального існування конкретної особи, включаючи і її трудову діяльність, та характеризуються, перш за все, суб'єктивними здібностями. Щоб не виникало ситуації, як у відомій радянській кінострічці: «Я маю право?» – «Так», а «Я можу?» – «Ні».

Для класифікації особистих немайнових прав фізичних осіб взагалі та працівників зокрема, як фундаментальних цінностей права та сукупності юридичних властивостей, що дозволяє відрізнити права цих осіб від інших правових категорій, слід визначитись з її критеріями. Проте, як вбачається, науково обґрунтованих, чітких та загально визнаних критеріїв класифікації особистих немайнових прав фізичних осіб взагалі та працівників зокрема, із урахуванням їх теоретичної та практичної значущості, на даний час не існує. Отже, будь-яка класифікація цих прав буде мати далеко неповний та умовний характер.

Отже, враховуючи, що підставою природної класифікації є істотні ознаки особистих немайнових прав працівників, слід зважати на те, що вони є основними цінностями права, як природні й суспільні блага, захищені й забезпечувані позитивним правом через їх значущість і корисність для людини і суспільства, бо сама цінність права формується, перш за все, стосовно кожної людини (особистісна цінність), а лише потім щодо соціальних спільнот (групова цінність) і суспільства в цілому (загально соціальна (загальнолюдська) цінність) [26, с. 180].

Тож критерієм класифікації цілком може бути правова традиція, бо об'єктивно існують світоглядні відмінності між пріоритетами загальних та правових цінностей у західній та східній, релігійній і традиційній культурах. Цінність права, як такого, та права людини, як основних цінностей у праві, саме в західній цивілізації, до якої цілком належить Україна, домінують над іншими соціальними нормами.

Великий німецький філософ права Густав Радбрух, роботи якого багато в чому визначили юридичну думку теоретиків та філософів права ще на початку ХХ ст., у своєму видатному творі «Філософія права» (1932) зазначав, що існує лише три види предметів, які можуть бути опосередковані абсолютною цінністю, а саме: окремі людські особистості, людські особистості в цілому та результати людської праці. Отже, прийнявши основу цих благ за ціннісний критерій, виокремлюються три різні види цінностей: індивідуальні цінності, колективні цінності і творчі цінності (Werkwerte) [27, с. 84-85]. Аналізуючи зазначену наукову позицію крізь призму практики Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), М. М. Слабак зазначав, що одним із базових підходів до класифікації цінностей, якими є й особисті немайнові права, це їх поділ за суб'єктами або носіями цінностей на особистісні та суспільні, бо в ній безпосередньо йдеться про задоволення правомірних інтересів особи й суспільства та способи їх балансування, а усвідомлені інтереси є відображенням відповідних потреб людини. А оскільки ієрархія цих потреб визначає ієрархію цінностей, то наукова класифікація потреб має важливе методологічне значення в інструментально-ціннісному пізнанні права та, як видається, може відповідно втілюватися у вивченні практики цього суду. З огляду на такий критерій, науковець допускає можливість групування аксіологічних аргументів суду на ті, які спрямовані на захист суспільних благ (наприклад, плюралізму й толерантності, котрі сприяють повноцінному розвитку демократичного суспільства (*Handyside v United Kingdom*)), і ті, що охороняють приватні цінності, як-от: «забезпечення особам поля, вільного від небажаної публічності» (*X and Y v. The Netherlands*) [28, с. 25-26]

Водночас, І. В. Кравцов, досліджуючи питання класифікації правових цінностей, зазначав, що в науці права немає однозначної думки щодо можливості, у принципі, та необхідності, зокрема, ієрархізувати та класифікувати правові цінності, бо деякі вчені вважають, що всі правові цінності є абсолютними, виражаються одна через іншу, що не дає змоги їх порівнювати та зіставляти, а відтак, ієрархія знищує моральну основу права та саме право. Отже, на думку науковця, дослідження класифікації правових цінностей є необхідним для пізнання всієї широти застосування поняття цінності в праві та встановлення співвідношення

між різними правовими цінностями в кожному окремому випадку, практичній ситуації, створеній правовідносинами [29, с. 52]. Попри значну кількість наукових підходів до систематизації правових цінностей, традиційним вважається критерій потреб та інтересів. За вказаним критерієм, одним із базових підходів до класифікації цінностей залишається їх поділ за суб'єктами або носіями цінностей на особистісні та суспільні. Як зазначає І. М. Вороніна, правові цінності похідні від поняття особи, право є не лише інструментальною цінністю – цінність «інструменту» вирішення соціальних протиріч у різних сферах суспільства, але також і що еманіпує, розвиває засіб і силу особи, яке виступає як власна цінність права [26, с. 181-182].

Оже, зосередимось на критеріях (конкретних суттєвих ознаках) класифікації видів особистих немайнових прав працівників. Вирішенню актуальних проблем щодо визначення критеріїв логічної операції поділу видів особистих немайнових прав громадян, уже тривалий час приділяють значну увагу вчені-цивілісти різних країн та різних часів, на відміну від *учених-трудоників*. В Україні ці дослідження активізувались особливо з розробкою нового Цивільного кодексу України та не припинялись і з набуттям його чинності.

Водночас, на нашу думку, найбільш розгорнуту, деталізовану та цілком зручну для застосування класифікацію (систему) особистих немайнових прав фізичних осіб запропонував ще у 2010 році Р. О. Стефанчук [30, с. 192], а саме: І. Загальні (універсальні) особисті немайнові права фізичних осіб: (1) Особисті немайнові права, що забезпечують біопсихічне (природне) існування фізичних осіб: (а) особисті немайнові права, що забезпечують біопсихічну (природну) цілісність фізичних осіб (право на життя, право на здоров'я); (б) особисті немайнові права, що забезпечують відтворюваність фізичних осіб (репродуктивні права); (в) особисті немайнові права, що забезпечують відособленість фізичних осіб (право на свободу, право на недоторканність, право на гідність, право на безпеку); (2) Особисті немайнові права, які забезпечують соціальне буття фізичної особи: (2-1) права «задля суспільства»: (а) особисті немайнові права, що забезпечують індивідуалізацію фізичних осіб (право на ім'я, право на індивідуальність); (б) особисті немайнові права, які забезпечують соціальний статус фізичної особи у суспільстві (право на честь, право на репутацію); (в) особисті немайнові права, які забезпечують свободу соціального буття фізичних осіб (право на свободу пересування, вибору місця проживання, роду занять тощо); (г) особисті немайнові права, що забезпечують соціальну поінформованість фізичних осіб (право на інформацію); (2-2) Права «від суспільства»: (а) особисті немайнові права, що забезпечують невтручання в приватність фізичних осіб (права на приватність). ІІ. Окремі (спеціальні) особисті немайнові права фізичних осіб: (1) особисті немайнові права фізичних осіб у сфері інтелектуальної (творчої) діяльності; (2) особисті немайнові права фізичних осіб у сфері сімейних відносин; (3) особисті немайнові права фізичних осіб у сфері медичної діяльності (права пацієнта); (4) особисті немайнові права дітей та інших осіб, які мають дефекти дієздатності (права піклувально-опікунського характеру); (5) постнативні особисті немайнові права фізичних осіб.

Частково зазначена класифікація знайшла своє нормативне закріплення в ЦК України, передбачивши дві групи (класи) видів особистих немайнових прав фізичної особи, це глава 21 «Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи» (ст.ст. 281-293) та глава 22 «Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи» (ст.ст. 294-315).

До того ж, як слушно зазначає Р. О. Стефанчук, з огляду на неможливість нормативного регулювання та охорони абсолютно всіх особистих немайнових правовідносин (бо їх кількість може наблизитись до нескінченності), такому регулюванню мають підлягати лише найважливіші і типові склади (структури) суспільних відносин у базових та основних сферах, які визначають необхідність забезпечення та захисту приватного інтересу фізичних осіб, а отже, наукові дослідження не повинні, так би мовити, «гнатися» за кількістю особистих немайнових прав [30, с. 177, 187].

Очевидно, далеко не всі види особистих немайнових прав фізичних осіб із запропонованих вченими-цивілістами класифікацій притаманні правовідносинам у сфері організації процесу залучення та використання найманої праці, особливо тих, що відносяться до класу окремих (спеціальних) особистих немайнових прав фізичних осіб (крім, хіба що їхніх особистих немайнових прав у сфері інтелектуальної (творчої) діяльності).

Звичайно, що зі зміною суспільних стосунків відбувається й переоцінка цінностей, а відтак, змінюються і правовідносини. А отже, важко не погодитись із висновками С. В. Вишневецької, що система особистих немайнових трудових прав працівника збагачується в міру появи нових особистих немайнових прав, а їх перелік неухильно розширюється, що залежить від розвитку національного трудового законодавства під впливом міжнародних та європейських стандартів, від рівня розвитку життя, від культурного розвитку самої людини, її самосвідомості та самооцінки. Звідси класифікація особистих немайнових трудових прав, як теоретична побудова видозмінюється, удосконалюється, розвивається, відображаючи досягнення теорії, законодавства та практики [31, с. 91].

Однак відомі вчені-трудовики С. В. Вишневецька [31], І. В. Лагутіна [32], Г. І. Чанишева і Р. І. Чанишев [33] і багато інших фахівців об'єктом наукового інтересу яких, серед іншого, були особисті немайнові трудові права працівників, не зосереджувались на комплексному дослідженні можливої класифікації цих прав, хіба що на окремих аспектах такої форми їх систематизації. Так І. В. Лагутіна вважає, що систему особистих немайнових трудових прав працівників утворюють: право на професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації, право на інформацію сторін трудового договору, право на справедливі умови праці, право на безпечні та здорові умови праці, право на моральні заохочення, право на недоторканність особистого життя і захист персональних даних, право на захист трудової честі та гідності і захист від мобінгу, право на рівність та захист від дискримінації у сфері праці [32, с. 12-13]. А прикладом певної фрагментарності системи прав працівника можна вважати дослідження видів його особистих немайнових прав як автора службового твору С. В. Вишневецькою, а саме: право авторства (тобто право визнаватись автором твору); право

автора на ім'я (передбачає, що автор може обрати спосіб зазначення свого імені: справжнє ім'я, псевдонім, анонімно); права на недоторканність твору (без згоди автора не допускається внесення у твір змін, скорочень і доповнень, забезпечення твору при його використанні ілюстраціями, передмовою, коментарями чи будь-якими поясненнями); право на обнародування твору (право здійснювати дії чи давати згоду на здійснення дії, яка вперше робить твір доступним для загалу шляхом опублікування, публічного показу, публічного виконання, повідомлення в ефір чи по кабелю або будь-яким іншим способом) [31, с. 91]. До речі, це права, які навіть не прописані ні в чинному, ні в проектах перспективного законодавства України.

Крім того, норми чинного трудового законодавства України (ст.ст. 2, 2-1 КЗпП України) [34, с. 2, 2-1], що регулюють основні трудові права працівників, не передбачають їх узагальнення за певними ознаками, тобто розподілу цих соціальних явищ на класи (групи) за їх спільними ознаками. Ба більше, ст. 20 проекту Трудового кодексу України № 1658 від 27.12.2014 року (тексту до другого читання), як перспективне трудове законодавство, теж пропонує певний перелік прав працівників, включаючи особисті немайнові; він хоч і не є вичерпним, але натяк щодо їх класифікації в ньому відсутній [35, с. 20].

Одже, враховуючи, що будь-який поділ видів прав виконують за певними класифікаційними ознаками, що видаються визначальними для даного класу цих соціальних правових явищ, то є цілком очевидним, що класифікація сукупності (відповідної множини) особистих немайнових прав працівників, перш за все, має проводитись за їх функціональністю, тобто нормативного закріплення забезпеченості та правової охорони особистого немайнового інтересу працівника щодо певного виду блага. Це і може бути основним класифікаційним критерієм. Тож, за зазначеним критерієм, класифікація особистих немайнових прав працівників, як форма їх узагальнення в залежності від різних функціональних властивостей цих елементів, може виглядати наступним чином:

1. Особисті немайнові права, що забезпечують природне благополуччя та автономію (індивідуалізацію) працівника: 1.1. Право на власне ім'я працівника; 1.2. Право працівника на особисту безпеку: права на життя та усунення небезпеки, що загрожує життю і здоров'ю працівника; 1.3. Право працівника на медичну допомогу та конфіденційність даних про його здоров'я; 1.4. Право на недоторканність зовнішнього вигляду працівника; 1.5. Право на особисту свободу та фізичну, психологічну і моральну недоторканність працівника від дій роботодавця та інших осіб; 1.6. Право працівника на честь, гідність, ділову репутацію; 1.7. Право працівників на рівність можливостей щодо просування по роботі та захист від дискримінації у сфері праці.

2. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття працівника: 2.1. Право на працю та вибір сфери її застосування; 2.2. Право на захист від безробіття та сприяння у працевлаштуванні; 2.3. Право на професійний розвиток; 2.4. Право на трудову мобільність (на свободу пересування); 2.5. Право на відпочинок; 2.6. Право на професійні об'єднання.

3. Особисті немайнові права, що забезпечують недоторканість приватного життя під час виконання трудової функції: 3.1. Право на недоторканість засобів особистого спілкування та кореспонденції працівника; 3.2. Право на недоторканість приватної документації працівника; 3.3. Право на незастосування засобів аудіовізуального контролю за поведінкою працівника на робочому місці; 3.4. Право на незастосування засобів спеціального контролю щодо достовірності наданої працівником інформації; 3.5. Право на недоторканість власного житла, що використовується як робоче місце працівника; 3.6. Право на захист персональних даних працівника.

4. Спеціальні (окремі) особисті немайнові права, що виникають у сфері інтелектуальної діяльності працівників: 4.1. Право на ім'я та псевдонім (право авторства працівника на службовий твір); 4.2. Право на збереження цілісності створеного працівником службового твору; 4.3. Право на індивідуальний вигляд працівника (право на власне зображення та його оприлюднення); 4.4. Право працівника на свій голос та його відтворення.

Звичайно, запропонована автором класифікація юридичних конструкцій щодо особистих немайнових прав працівників, певною мірою, умовна, адже одна й та сама конструкція може підпадати під різні критерії класифікації.

Висновки. Отже, проведене дослідження свідчить про недостатню розробленість вчення про класифікацію особистих немайнових прав працівників в Україні. Водночас запропонована автором типологізація та/або класифікація особистих немайнових прав працівників може бути своєрідною періодичною системою елементів, на кшталт таблиці Д. І. Менделєєва (як система щодо графічного виразу періодичності), класифікації, що встановлює залежність різних властивостей елементів. У нашому випадку це умовний графічний вираз періодичності та взаємозалежності особистих немайнових прав працівників, з огляду на їх функціональні властивості.

Враховуючи сталу тенденцію щодо появи нових особистих немайнових прав працівників під впливом міжнародних стандартів, рівня розвитку особистого та суспільного життя, від розвитку самої людини та її самооцінки, їх перелік буде неухильно розширюватися. Тож впровадження зазначеної класифікації в чинне та перспективне законодавство України дозволить прогнозувати розвиток самого національного трудового законодавства в частині появи та нормативного закріплення нових особистих немайнових трудових прав працівників, у тому числі за рахунок цивільного законодавства. А запропонована класифікація прав працівників, як певна теоретична побудова, буде розвиватися, і, як уже зазначалось, відображати досягнення теорії трудового права, трудового законодавства щодо організації процесу праці та практики його застосування.

Використані джерела:

1. Кравченко І. М. Проблеми нормативного визначення поняття «приватне життя» з огляду на допустимість меж обмеження прав працівників під час здійснення роботодавцем заходів контролю. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ : наук. журн.* / [редкол.: С. С. Чернявський (голов. ред.) та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. № 1 (118). С. 82-93. DOI : <https://doi.org/10.33270/01211181.82>.

2. Адамова О. С. Поняття правової класифікації. *Часопис цивільстики*. Випуск 18. С. 19-24.
3. Кравцов І. В. Класифікація правових цінностей та її значення для правової теорії і практики. *Наукові записки НаУКМА*. Юридичні науки. 2017. Том 200. С. 51-55.
4. Словотвір. Словник. Електронне видання. 2023. URL : <https://slovotvir.org.ua/words/poniattia>.
5. Конверський А. Є. Логіка : підручник. 2-ге вид., виправлене. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2017. 391 с.
6. Логіка для юристів: підручник / В. С. Бліхар, В. В. Левкулич, М. М. Олексюк, Б. Б. Шандра, В. Ю. Свищо, О. І. Матвієнко. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2022. 316 с.
7. Юридична логіка: підручник / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 248 с.
8. Поезія Максима Рильського «Мова». *Українська література онлайн*. URL : <https://osvita.ua/school/literature/r/73960/>.
9. Словник української мови: в 11 томах. Том 1, 1970. С. 381. URL : <http://sum.in.ua/s/vyd>.
10. Філософський енциклопедичний словник (ФЕС). Під заг. ред. В. І. Шинкарук. Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАНУ. Київ. Абрис 2002. 751 с.
11. Словник української мови: в 11 томах. Т. 4, 1973. С. 174.
12. Українська мала енциклопедія : 16 кн. : у 8 т. / проф. Є. Онацький. - Накладом Адміністрації УАПЦ в Аргентині. - Буенос-Айрес, 1966. Т. 8, кн. XV : Літери Ст - Уц. С. 1898.
13. Словник української мови: в 11 томах. Т. 10, 1979. С. 116.
14. Луць Л. А. Типологізація сучасних правових систем світу : відкрита лекція. Київ; Сімферополь : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Серія науково-методичних видань «Академія порівняльного правознавства». Вип. 3. Видавництво «Логос». 2007. 45 с.
15. Лук'янов Д. В. Сучасні погляди на проблему класифікації та типології правових систем. *Порівняльне правознавство*. 2012. № 3-4. С. 56-62.
16. Міневий О. І. Поняття та види правових помилок: загальнотеоретичне дослідження: дис. докт. юрид. наук: 12.00.01 Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 237 с.
17. Словник української мови. Електронне видання. URL : <https://slovnuk.ua/index.php?swrd>.
18. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 року №435-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2003, №№ 40-44, ст. 356. (дата звернення: 14.10.2023)
19. Енциклопедичний словник Ф. А. Брокгауза та І. А. Ефрона. 1890-1907. URL : <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN>.
20. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.
21. Філософський словник текст / [за ред. В. І. Шинкарука]. [2-ге вид. переробл. і допов.]. Київ : Голов. ред. Укр. рад. енцикл., 1986. 800 с.
22. Пунда О. О. Адміністративно-правове регулювання забезпечення здійснення особистих немайнових прав : дис. ...докт. юрид. наук : 12.00.07. Університет державної фіскальної служби України, Ірпінь, 2018. 449 с.

23. Наливайко Л. Р. Державний лад України: теоретико-правова модель: монографія. Харків : Право, 2009. 598 с.

24. Адамова О. С. Поняття правової класифікації. *Часопис цивілістики*. 2015. Вип. 18. С. 19-24.

25. Любченко М. І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види: монографія. Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. 280 с.

26. Вороніна І. М. Теоретичні основи дослідження класифікації правових цінностей. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2016. № 6. С. 177-183.

27. Густав Радбрух. Філософія права. Переклад з німецької Є. Причепія та В. Приходька. Серія: Підручники світу. Європа. Видавництво «Гандем», 2006. 316 с.

28. Слабак М. М. Класифікація цінностей у праві (за матеріалами практики Страсбурзького суду). *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2014. № 3. С. 21-30.

29. Кравцов І. В. Класифікація правових цінностей та її значення для правової теорії і практики. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2017. Т. 200. С. 51-55.

30. Стефанчук Р. О. Методологічні проблеми системи особистих немайнових прав фізичних осіб Особисті немайнові права: проблеми теорії та практики застосування: 36. статей та інших матеріалів / За ред. Р. О. Стефанчука. Київ: ЮрІнком Інтер, 2010. 1036 с.

31. Вишневецька С. В., Рошук М. В. Особисті немайнові трудові права працівників: поняття та види. *Юридичний вісник*. 2015. № 4 (37). С. 88-93.

32. Лагутіна І. В. Юридичний механізм забезпечення особистих немайнових трудових прав працівників: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / І. В. Лагутіна. Одеса, 2015. 39 с.

33. Чанишева Г. І., Чанишев Р. І. Реалізація прав людини у сфері праці та соціального забезпечення: проблеми теорії та практики. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2010. Т. IX. С. 136-148.

34. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 року № 332-VIII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375. (дата звернення: 14.10.2023)

35. Проект Трудового кодексу України № 1658 від 27.12.2014 року, включено до порядку денного до другого читання 24.07.2017 року № 2679-VIII. URL : https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53221. (дата звернення: 14.10.2023)

References:

1. Kravchenko, I. M. (2021). Problemy normatyvnoho vyznachennya ponyattya «pryvatne zhyttya» z ohlyadu na dopustymist' mezh obmezhenyia prav pratsivnykiv pid chas zdiysnennya robotodavtsem zakhodiv kontrolyu. *Naukovyy visnyk Natsional'noyi akademiyi vnutrishnikh sprav : nauk. zhurn. / [redkol.: S. S. Chernyav'skyu (holov. red.) et al.]. Kyjiv : Nats. akad. vnutr. sprav - Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs: Sci. journal / S. S. Chernyav'skyi (Ed.) et al. Kyjiv: National. Acad. internal cases, 1 (118), 82-93. URL : <https://doi.org/10.33270/01211181.82>. [in Ukrainian].*

2. Adamova, O. S. (2015). Ponyattya pravovoyi klasyfikatsiyi. *Chasopys tsyvilistyky. Vypusk - Journal of Civil Studies, issue 18, 19-24. [in Ukrainian].*

3. Kravtsov, I. V. (2017). Klasyfikatsiya pravovykh tsinnostey ta yiyi znachennya dlya pravovoyi teorii i praktyky. *Naukovi zapysky NaUKMA - Scientific notes of NaUKMA. Legal Sciences, vol. 200, 51-55.* [in Ukrainian].
4. Slovotvir. Slovnyk. (2023) *Elektronne vydannya.* [Electronic edition] N. p. URL: <https://slovotvir.org.ua/words/poniattia>. [in Ukrainian].
5. Konverskyi, A. E. (2017). *Lohika : pidruchnyk. 2-he vyd., vypravlene.* Kyiv: VOC "Kyiv University". [in Ukrainian].
6. Lohika dlya yurystiv: pidruchnyk. (2022). V. S. Blihar, V. V. Levkulych, M. M. Oleksyuk, B. B. Shandra, V. Yu. Svishto, O. I. Matvienko (Eds.). Kind. 2nd, revision. and additional Uzhgorod: Publishing House of UzhNU "Hoverla". [in Ukrainian].
7. Yurydychna lohika: pidruchnyk (2016). V. S. Blihar (Ed.). Lviv: LvDUVS. [in Ukrainian].
8. Poeziya Maksyma Ryl's'koho «Mova». (N. d.) *Ukrainian literature online.* N. p. URL : <https://osvita.ua/school/literature/r/73960/>. [in Ukrainian].
9. Slovník ukraínskoy movy : 1970-1980. (1978) (Vol. 1-11; Vol. 1) Kyiv: Naukova dumka, 381. [in Ukrainian].
10. Filozofskyy entsyklopedychnyy slovnyk (FES) (2002). V. I. Shynkaruk (Ed.) Instytut filosofiyi im. H. S. Skovorody NANU. Kyiv. Abrys, 751. [in Ukrainian].
11. Slovník ukraínskoy movy: 1970-1980. (1973) (Vol. 1-11; Vol. 4) Kyiv: Naukova dumka, 174. [in Ukrainian].
12. Ukrayins'ka mala entsyklopediya (1966) (Book I - XVI; Book XV). E. Onatsky (Ed.). At the behest of the UAOC Administration in Argentina. - Buenos Aires, 1898. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0006040>. [in Argentina].
13. Slovník ukraínskoy movy: 1970-1980. (1979) (Vol. 1-11; Vol. 10). Kyiv: *Naukova dumka*, 116. [in Ukrainian].
14. Luts', L. A. (2007). Typolohizatsiya suchasnykh pravovykh system svitu : vidkryta lektiya. *Kyiv; Simferopol' : In-t derzhavny i prava im. V. M. Korets'koho NAN Ukrayiny. Seriya naukovo-metodychnykh vydan' «Akademiya porivnyal'noho pravoznavstva».* Vypusk 3. *Vydavnytstvo «Lohos» - Kyiv; Simferopol: Institute of State and Law named after V. M. Koretsky National Academy of Sciences of Ukraine. A series of scientific and methodical publications "Academy of Comparative Law", issue 3, 45.* Logos Publishing House. [in Ukrainian].
15. Lukyanov D. V. (2012). Suchasni pohlyady na problemu klasyfikatsiyi ta typolohiyi pravovykh system. *Porivnyal'ne pravoznavstvo - Comparative jurisprudence, 3-4, 56-62.* [in Ukrainian].
16. Minevych, O. I. (2021). Ponyattya ta vydy pravovykh pomylok: zahal'noteoretychne doslidzhennya. *Candidate's thesis.* Natsional'nyy universytet «Odes'ka yurydychna akademiya», Odesa. [in Ukrainian].
17. Slovník ukrayins'koyi movy. (N. d.) *Elektronne vydannya.* [Electronic edition] N. p. URL : <https://slovnyk.ua/index.php?swrd>. [in Ukrainian].
18. Zakon Ukrayiny "Tsyvil'nyy kodeks Ukrayiny ": vid 16.01.2003 r. No. 435-IV. (2003) *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny (VVR) - Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR), 40-44, art. 356.* [in Ukrainian].
19. Entsyklopedychnyy slovnyk F. A. Brokhauz, & I. A. Efron. (1890-1907). [Electronic edition]. URL : <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&l21DBN>. [in Ukrainian].
20. Velykyy tlumachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy : 250000 (2005) / V. T. Busel (Ed.). Kyiv; Irpin': Perun, VIII, 1728. [in Ukrainian].

21. Filosofs'kyi slovnyk tekst (1986) / V. I. Shynkaruk (Ed.). 2-he vyd. pererobl. i dopov. Kyiv : Holov. red. Ukr. rad. entsykl. [in Ukrainian].
22. Punda, O. O. (2018). Administratyvno-pravove rehulyuvannya zabezpechennya zdiysnennya osobystykh nemaynovykh prav. *Doctor's thesis*. Universytet derzhavnoyi fiskal'noyi sluzhby Ukrainy, Irpin. [in Ukrainian].
23. Nalivayko, L. R. (2009). Derzhavnyy lad Ukrainy: teoretyko-pravova model': monohrafiya. Kharkiv : Pravo. [in Ukrainian].
24. Adamova, O. S. (2015). Ponyattya pravovoyi klasyfikatsiyi. *Chasopys tsyvilistyky - Journal of Civil Studies, issue 18, 19-24*. [in Ukrainian].
25. Lyubchenko, M. I. (2015). Yurydychna terminolohiya: ponyattya, osoblyvosti, vydy: monohrafiya. Kharkiv : Human Rights Publishing House. [in Ukrainian].
26. Voronina, I. M. (2016). Teoretychni osnovy doslidzhennya klasyfikatsiyi pravovykh tsinnostey. *Visnyk Pivdennoho rehional'noho tsentru Natsional'noyi akademiyi pravovykh nauk Ukrainy - Bulletin of the Southern Regional Center of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, 6, 177-183*. [in Ukrainian].
27. Gustav, Radbruch. *Filosofiya prava*. (2006) Pereklad z nimets'koyi YE. Prychepiya ta V. Prykhod'ka. Seriya: Pidruchnyky svitu. Yevropa - Series: Textbooks of the world. Europe. "Tandem" Publishing House. [in Ukrainian].
28. Slabak, M. M. (2014). Klasyfikatsiya tsinnostey u pravi (za materialamy praktyky Strasburz'koho sudu). *Naukovyy visnyk L'viv'skoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriya yurydychna - Scientific Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs. Legal series, 3, 21-30*. [in Ukrainian].
29. Kravtsov, I. V. (2017). Klasyfikatsiya pravovykh tsinnostey ta yiyi znachennya dlya pravovoyi teorii i praktyky. *Naukovi zapysky NaUKMA. Yurydychni nauky - Scientific notes of NaUKMA. Legal Sciences, vol, 200, 51-55*. [in Ukrainian].
30. Stefanchuk, R. A. (2010). Metodologicheskiye problemy systemy lichnykh neimushchestvennykh prav fizycheskikh lits. *Lichnyye neimushchestvennyye prava: problemy teorii i praktiki primeneniya: Sb. statey i inykh materialov*. R. A. Stefanchuk (Ed.). Kyiv: Yurlinkom Inter. [in Ukrainian].
31. Vyshnovets'ka, S. V., Roshchuk, M. V. (2015). Osobysti nemaynovi trudovi prava pratsivnykiv: ponyattya ta vydy. *Yurydychnyy visnyk - Legal Bulletin, 4(37), 88-93*. [in Ukrainian].
32. Lahutina, I. V. (2015). Yurydychnyy mekhanizm zabezpechennya osobystykh nemaynovykh trudovykh prav pratsivnykiv. *Extended abstract of Doctor's thesis*. / I. V. Lahutina. Odesa. [in Ukrainian].
33. Chanysheva, H. I., Chanyshchuk, R. I. (2010). Realizatsiya prav lyudyny u sferi pratsi ta sotsial'noho zabezpechennya: problemy teorii ta praktyky. *Naukovi pratsi Natsional'noho universytetu «Odes'ka yurydychna akademiya» - Scientific works of the National University "Odesa Law Academy", vol. IX, 136-148*. [in Ukrainian].
34. Zakon Ukrainy "Codeks zakoniv pro pracyu Ukrainy" : vid 10 grudn. 1971 r. No. 332-VIII. (1971) *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy - Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine, 50, art. 375*. [in Ukrainian].
35. Proekt Trudovogo kodeksu Ukrainy 27 grudn. 2014 No 1658, vklyucheno do poryadku dennogo do drugogo chitanny 24 lipn. 2017. (2017) N. p. URL : https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53221. [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редколегії 17.10.2023

Kravchenko I., Ph.D in Law Associate Professor, Associate Professor, advocate Head of the Department, Luhansk Educational & Scientific Institute named after E.O. Didorenko of the Donetsk State University of Internal Affairs (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

REGARDING THE CLASSIFICATION OF THE TYPES OF PERSONAL IMPOWERMENT RIGHTS OF AN EMPLOYEE

The article examines the problem of defining the types of personal non-property rights of an employee, which by their content are both a separate structural entity and a structural basic element, both of a separate group (class) of the system of personal non-property benefits of an individual, and in the general system of human rights. The gradual development of a person as an individual and, as a result, the growth of his self-esteem, under the influence of international European standards of personal and social life, determines the emergence of his new personal non-property rights during work. The essence and content of any social, legal phenomena, which are the personal non-property rights of employees, as relevant legal values, can be fully revealed only by using the method of their classification, i.e. by studying the objective features characteristic of them. In the study of current problems of personal non-property rights of employees, the question of determining their structure as a certain systemic formation and a separate group in the general system of labor rights, which would reflect and ensure their internal differentiation and external unity, is extremely important. Based on the analysis of the norms of national and prospective legislation, as well as the achievements of scientific opinion, the article provides a legal description of the concept of "classification of types of personal non-property rights of an employee" in the course of his work. The issue of the possibility of normative definition and consolidation of the classification of personal non-property rights of an employee during the performance of their labor functions has been studied. The scientific novelty of the publication is that the issue of systematization and/or classification of the employee's personal non-property rights has been comprehensively researched, taking into account the classes (types) of their types, in accordance with the requirements of national civil and labor legislation and according to scientific research.

Keywords: employer; an employee, employment contract, personal non-property rights of the employee, personal intangible assets, legal values, types of personal non-property rights of the employee, classification of personal non-property rights of the employee, the system of personal non-property rights of the employee.